

Vlaams
Parlement

ingediend op **1881** (2018-2019) – Nr. 1
7 februari 2019 (2018-2019)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Bart Dochy

over duurzaam en betaalbaar produceren van
gezond voedsel

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Jos De Meyer.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Jelle Engelbosch, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Sabine Vermeulen, Peter Wouters;

Jos De Meyer, Bart Dochy, Tinne Rombouts, Johan Verstreken;

Herman De Croo, Francesco Vanderjeugd;

Els Robeyns, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Vera Celis, Matthias Diependaele, Bert Maertens, Marius Meremans, Wilfried Vandaele,

Tine van der Vloet;

Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Michel Doomst, Jan Durnez;

Freya Saeys, Bart Tommelein;

Rob Beenders, Kurt De Loor;

Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

INHOUD

I.	Voorafgaande situering van de hoorzitting door de commissievoorzitter.....	5
II.	Uiteenzetting door Marc Sneyders en Veerle Mommaerts	6
1.	Strategie en waarden in verband met duurzaamheid	6
1.1.	Goed en veilig gebruik van producten.....	6
1.2.	Veilig en gezond voedsel.....	6
1.3.	Communicatie	6
1.4.	Innovatie.....	6
2.	Een strategie in lijn met de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties.....	7
2.1.	Innovatie.....	7
2.2.	Duurzaamheid	7
2.3.	Een open dialoog met de maatschappij.....	7
3.	Enkele cijfers.....	8
4.	Oplossingen voor een duurzame voedselproductie.....	8
5.	Voorbeelden uit de praktijk	9
5.1.	Demonstratieboerderij ForwardFarm te Huldenberg	9
5.2.	Bescherming van het oppervlaktewater	9
5.3.	Voorkomen van erosie.....	10
5.4.	Toepassen van vergroening.....	10
5.5.	Precisielandbouw	10
5.6.	Verbeteren van de irrigatie	10
6.	Wetenschap als leidraad	10
7.	Speerpunten van een duurzame voedselvoorziening in Vlaanderen.....	11
7.1.	Toegang tot innovatie	11
7.2.	Instap in digitalisatie.....	11
7.3.	Waardecreatie over de ganse keten	11
III.	Vragen van de commissieleden.....	11
1.	Herman De Croo	11
2.	Bart Caron	12
3.	Tinne Rombouts.....	12
4.	Jelle Engelbosch	13
5.	Francesco Vanderjeugd	13
6.	Jos De Meyer.....	13
IV.	Antwoorden van Marc Sneyders en Veerle Mommaerts	13
1.	Onderzoek naar ggo's.....	13
2.	Verdwijnen van actieve stoffen	14
3.	Ontwikkelen en behouden van werkzame producten voor kleine teelten	14
4.	Polarisatie van het debat.....	15
5.	Prijsverschillen tussen dezelfde producten in verschillende EU-landen...	15
6.	Gebruik van neonicotinoïden en de relatie tot bijen	16

V. Bijkomende vragen van de commissieleden	17
VI. Antwoorden van Marc Sneyders en Veerle Mommaerts	18
Gebruikte afkortingen	20
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid organiseerde op 16 januari 2019 een hoorzitting met Bayer België over duurzaam en betaalbaar produceren van gezond voedsel.

Bayer België werd op deze hoorzitting vertegenwoordigd door Marc Sneyders, Head of Sustainable Operations en Veerle Mommaerts, Food Chain Manager – Biodiversity Expert.

De presentatie die door de sprekers werd gebruikt, is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Voorafgaande situering van de hoorzitting door de commissievoorzitter

Jos De Meyer nam kennis van de vragen die door een bepaalde krant werden gesteld bij het uitnodigen van Bayer België op een hoorzitting in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid.

De beslissing voor het organiseren van deze hoorzitting werd unaniem genomen, en dus met instemming van meerderheid en oppositie. Dat gebeurde tijdens de regeling van de werkzaamheden van 12 september 2018. De commissie besliste toen om wegens de drukke commissieagenda niet in te gaan op het voorstel van Bayer om een werkbezoek te brengen aan hun demonstratieboerderij voor duurzame landbouw, maar opteerde voor een hoorzitting op een latere datum.

De keuze voor een hoorzitting werd bewust genomen, want een hoorzitting is vanuit democratisch oogpunt veel transparanter dan een werkbezoek. De commissievergaderingen zijn immers openbaar en kunnen door elke geïnteresseerde burger worden bijgewoond of gevolgd via het internet. Van de commissievergaderingen wordt ook een verslag gemaakt dat door iedere geïnteresseerde burger kan worden nagelezen. Dit geldt niet voor een werkbezoek dat slechts door een beperkte delegatie politici kan worden bijgewoond, waarvan geen verslag wordt gemaakt, en waarover de burger dus niet verder wordt geïnformeerd.

De voorzitter besluit dat een hoorzitting met Bayer bovendien niet uitsluit dat de commissie naar eigen inzicht nog aanvullende hoorzittingen kan vastleggen met organisaties die zij in dit kader nog wenst te horen.

Bart Caron is het eens met de situering door de commissievoorzitter, maar wijst er wel op dat het aanvankelijke voorstel voor een werkbezoek eerder ging over innovaties in de landbouw. Het is de titel van de hoorzitting met een verwijzing naar het 'duurzaam' produceren van voedsel, dat bij sommige mensen vragen deed rijzen. Hij waardeert het voorstel van de commissievoorzitter om eventueel nog bijkomende hoorzittingen te organiseren, zodat de stem van verschillende partners in de voedselketen kan worden gehoord.

Jos De Meyer stelt voor dat de commissie zich tijdens de vergadering van 23 januari 2019 uitspreekt over eventueel nog te horen organisaties. Wat de titel van de huidige hoorzitting betreft, verwijst hij naar een voorstel dat door Bayer zelf werd geformuleerd.

II. Uiteenzetting door Marc Sneyders en Veerle Mommaerts

1. Strategie en waarden in verband met duurzaamheid

1.1. Goed en veilig gebruik van producten

Marc Sneyders, Head of Sustainable Operations, deelt mee dat hij bij Bayer verantwoordelijk is voor alles wat duurzaamheid betreft. Een eerste luik daarvan betreft het goed en veilig gebruik van de producten die worden vervaardigd, om alle risico's voor mens, dier en milieu tot een absoluut minimum te beperken. Een vaste medewerker zet zich daar voortdurend voor in en geeft hierover opleidingen en trainingen aan landbouwers, distributeurs en voorlichters. Men onderzoekt ook samen met universiteiten, onderzoeksinstellingen en landbouwverenigingen wat er kan gedaan worden om de meest diverse risico's tot een minimum te beperken. Een van de bezorgdheden is beschermen van het oppervlaktewater waarvoor Bayer reeds een aantal voorstellen en innovaties op de markt heeft gebracht.

1.2. Veilig en gezond voedsel

Veerle Mommaerts is binnen Bayer België als Food Chain Manager en Biodiversity Expert verantwoordelijk voor het tweede luik: veilig en gezond voedsel, met daarin duurzame landbouw en duurzame tuinbouw. Zij is voor Bayer verantwoordelijk voor de veiligheid van de voedselketen in België. Dat omvat contacten met alle stakeholders, landbouwers en consumenten, om via dialoog te achterhalen waar de moeilijkheden, uitdagingen en oplossingen liggen in de verschillende schakels van de voedselketen. Via kennisdeling kunnen deze stakeholders vervolgens worden bijgestaan in hun vragen rond verduurzaming van de voedselketen.

Veerle Mommaerts is binnen Bayer België ook verantwoordelijk voor alle projecten rond biodiversiteit. Tijdens haar wetenschappelijke opleiding werkte ze met hommels als belangrijke natuurlijke bestuiver. Ze werkte rond het ontwikkelen van testmethodes om risico's en neveneffecten van allerlei producten voor hommels in kaart te brengen, wat later werd verdergezet in een doctoraat en post-docactiviteiten rond hetzelfde thema. Later werd die passie verder gedragen bij de Biobest Group, waar ze verantwoordelijk was voor de bestuiving en de ecosysteemdiensten van bestuiving in teelten als appel, kers en peer in België, kiwi in Italië en blauwbies in Marokko.

1.3. Communicatie

Marc Sneyders deelt mee dat communicatie over duurzaamheid binnen de sector steeds meer wordt uitgebreid tot belanghebbenden buiten de sector. Er is veel interesse in contacten met de landbouwsector en de voedselproductie, waarbij tal van ideeën opduiken die variëren van onmiddellijk uitvoerbaar tot interessant maar helaas nog niet uitvoerbaar of niet praktisch te realiseren.

1.4. Innovatie

Bij innovatie wordt vooral gezocht naar nieuwe technologieën die kunnen helpen om de voedselproductie te verduurzamen. Dat geldt onder andere voor precisielandbouw die de landbouwer in staat stelt om met minder input zoals water, meststoffen, gewasbescherming of brandstof, toch evenveel of zelfs meer te realiseren.

Vooraf na de overname van Monsanto is het nuttig om in het kader van innovatie de missie van Bayer 'Science for a better life' te verduidelijken. Bayer concentreert zich hierbij op twee grote takken: gezondheid en voedsel. Waar Bayer vroeger vooral een chemiebedrijf was, is het nu een zuiver lifesciencesbedrijf, gericht op levenswetenschappen in een zeer brede vorm. De afdeling Consumer Health is gericht op producten voor consumenten die niet voorschriftplichtig zijn. Pharma is voor voorschriftplichtige medicatie en Crop Science voor zaden, gewasbescherming en nieuwe technologieën zoals data sciences.

Bayer bestaat reeds meer dan honderdvijftig jaar en richt zich naar de consument met de vraag waarmee hij die van dienst kan zijn. Bayer probeert dat te doen op een manier die vertrouwen wekt. Dat vertrouwen staat de laatste tijd enigszins onder druk, maar er is geen reden dat dit op langere termijn niet opnieuw kan worden verbeterd.

Zelfs een multinationalaal bedrijf als Bayer heeft samenwerking nodig. Het kan niet alleen op zichzelf werken binnen een keten, afzonderlijk van andere deelnemers. Daarom is samenwerking binnen de keten een belangrijk sleutelbegrip.

Een ander element is 'experimentation', en observeren wat er buiten de traditionele en vertrouwde kaders gebeurt. Men moet immers steeds op zoek gaan naar creatieve oplossingen, om daarop in te zetten.

2. Een strategie in lijn met de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties

Innovatie, duurzaamheid, en maatschappelijke verantwoordelijkheid zijn de sleutelbegrippen waarmee Bayer werkt, en dit steeds binnen het kader van de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

2.1. Innovatie

Bij innovatie is het belangrijk om te benadrukken dat niet enkel gemikt wordt op chemische innovatie, maar ook op biologische innovatie. Innovatie is gericht op het sneller en efficiënter ontwikkelen van nieuwe oplossingen op maat die beantwoorden aan de individuele noden van de landbouwers. Dat omvat het zoeken naar nieuwe types van oplossingen op basis van chemie, biologie, zaden, technologie en de laatste tijd ook dataverzameling om op basis hiervan tot nieuwe inzichten en oplossingen te komen.

2.2. Duurzaamheid

Duurzaamheid heeft voor Bayer verschillende aspecten. Ecologie en milieu zijn hierin uiteraard belangrijk, maar ook economische vooruitgang die zich in wisselwerking met ecologie en milieu ontwikkelt, en het sociale draagvlak ervan. Vandaar dat Bayer sterk inzet op het verbeteren van de open dialoog met de consument en de maatschappij, waarbinnen de hoorzitting met de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid eveneens kan worden gekaderd.

2.3. Een open dialoog met de maatschappij

Een open dialoog omvat verschillende aspecten. Bayer probeert zo transparant mogelijk te zijn. Een initiatief dat reeds in 2016 door Bayer als eerste werd genomen, is het online zetten van alle veiligheidsstudies. Iedereen kan dus de veiligheidsstudies van alle producten van Bayer nakijken. Dat is geen loze belofte, want drie maanden na de overname van Monsanto in augustus 2018, stonden alle veiligheidsstudies over glyfosaat online.

3. Enkele cijfers

Bayer is mondiaal aanwezig in heel veel landen en heeft een omzet van 45 miljard euro. Bayer investeert jaarlijks 5,7 miljard euro in onderzoek en ontwikkeling, en voor Crop Science, de afdeling landbouw dus, is dat 2 miljard euro per jaar. Daaruit blijkt het belang dat Bayer hecht aan blijvende innovatie.

Bayer is marktleider in de Benelux op het vlak van gewasbescherming en zaden. In totaal werken er ongeveer 2300 mensen bij Bayer in de Benelux. Er is een onderzoekscentrum voor groentezaden, en in Antwerpen is een belangrijke productiesite. In totaal werken in Vlaanderen 1100 mensen voor Bayer.

4. Oplossingen voor een duurzame voedselproductie

Bayer vertrekt van water, bodem en biodiversiteit als de drie bouwstenen die op elk landbouwbedrijf aanwezig zijn. Bayer kan daar vanuit zijn deskundigheid en ervaring de bouwstenen kennis en technologie aan toevoegen, maar finaal zal het de landbouwer zijn die zijn eigen systeem moet opzetten dat binnen de duurzaamheidskenmerken past. De duurzaamheidskenmerken voor een landbouwer omvatten ecologie, economie, respect en draagvlak binnen de maatschappij.

Over welk type van landbouw dat moet zijn, spreekt Bayer zich niet uit, maar om te kunnen overleven en duurzaam te zijn, moet het wel een efficiënte en productieve landbouw zijn. In dit verband wordt vaak over 'gangbare landbouw' gesproken, maar dat is een vreemd begrip aangezien landbouw steeds moet evolueren om niet achterhaald te worden. De landbouw van gisteren is immers anders dan deze van vandaag die ook zal verschillen met deze van morgen.

Er kunnen verschillende types van duurzame landbouw worden gedefinieerd: gespecialiseerde, gedifferentieerde, landbouw met digitale tools, verticale landbouw, grote of kleine landbouw, biologische landbouw, agroforestry, community supported agriculture enzovoort. Maar allemaal hebben ze met elkaar gemeen dat ze streven naar een duurzame productie, en Bayer levert oplossingen voor elk type.

Bayer hanteert een eerder holistische benadering. Het principe van 'integrated pest management' kijkt veel verder dan één ziekte, maar benadert de problemen met een zo breed mogelijke visie. Bij een ziekte of plaag wordt niet enkel naar die specifieke ziekte gekeken, maar ook naar de globale teelt, naar het type landbouw, het landbouwbedrijf en in de toekomst ook naar een vergelijking tussen verschillende landbouwbedrijven om tot een geïntegreerd systeem te komen. Daarbij wordt niet gewerkt met de hiërarchische opeenvolging van eerst voorkomen, dan monitoren en vervolgens genezen, maar de drie aspecten moeten tegelijkertijd worden meegenomen. Als bijvoorbeeld geweten is dat een bepaalde ziekte zich zeker zal voordoen, moet men proactief ingrijpen omdat anders achteraf een veel groter probleem ontstaat.

Binnen deze integrale benadering moet in de eerste plaats naar de natuur worden gekeken, naar de functionele biodiversiteit, maar ook op het vlak van bodemgezondheid kunnen in de toekomst belangrijke stappen worden gezet. Een tweede element is veredeling en het zoeken naar planten die toleranter zijn op het vlak van bijvoorbeeld ziekte of droogte. Uiteraard rijst hierbij de vraag of deze innovatie zich moet beperken tot de klassieke veredeling, of kunnen hierbij ook nieuwere methodes worden gebruikt? Teelttechniek, teeltrotatie en grondbewerking zijn methodes die voldoende gekend zijn. Voor diagnoses en observaties openen zich nieuwe mogelijkheden zoals gewaskennis, bodemscans, sensoren in de gewassen en drone-observatie voor de landbouw. Tegenwoordig

kan men heel veel data verwerven en ook analyseren, zodat algoritmes kunnen opgesteld worden om betere beslissingen te nemen. Hierdoor kunnen de oplossingen meer toegespitst worden op wat het probleem echt is, en niet op wat er eventueel zou kunnen zijn.

Bovendien zal in de toekomst niet meer gewerkt worden met één aanbeveling voor één veld, maar met verschillende aanbevelingen binnen eenzelfde veld, zodat er bijvoorbeeld een variatie kan ontstaan voor het toepassen van meststoffen of gewasbescherming binnen één veld, om zo de gewasbescherming of bemesting te optimaliseren.

Er zijn verschillende oplossingen, zoals mechaniseren en robotiseren, biologische oplossingen zoals biostimulansen en biopesticiden, chemische middelen en het inzetten van nuttige insecten. Bayer is op het vlak van nuttige insecten niet echt actief, maar heeft samenwerkingsverbanden met bedrijven die daarin actief zijn. Bayer is wel een van de grootste bedrijven in het ontwikkelen van biologische gewasbescherming, wat helaas niet algemeen bekend is. Chemische gewasbeschermers zijn nog steeds nodig, en worden alsmaar veiliger en specifiek. Net zoals in de geneeskunde worden steeds doelgerichtere producten ingezet die minder risico's inhouden voor mens, dier en milieu. In de praktijk wordt er gewerkt op zaden, chemische en biologische gewasbeschermers en nieuwe technologieën die onder de noemer 'diensten' vallen. Bayer zorgt er voortdurend voor dat deze producten veiliger kunnen ingezet worden en doet dat niet alleen. Er wordt samengewerkt met andere spelers in de voedselketen die in specifieke domeinen hun kennis kunnen bijdragen.

5. Voorbeelden uit de praktijk

5.1. Demonstratieboerderij ForwardFarm in Huldenberg

De oorspronkelijke uitnodiging voor de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid was een kijkje komen nemen op de demonstratieboerderij, de Bayer ForwardFarm in Huldenberg. Deze boerderij is volledig zelfstandig en moet een eigen inkomen verwerven om commercieel te kunnen overleven. Daarbij wordt samen met diverse partners gekeken hoe op een realistische manier bepaalde oplossingen kunnen worden ingezet, altijd gebaseerd op onderzoek, feiten en cijfers die in samenwerking met onderzoeksinstellingen worden verzameld.

Bij deze praktische toepassingen wordt niet alleen nieuwe kennis opgedaan, maar ook gedeeld. In 2011 werd door Bayer een netwerk opgezet en over de hele wereld uitgedragen, met een twintigtal bedrijven die dit soort technologieën test en de kennis deelt met partners. Dat gebeurt in een open dialoog, met het oog op duurzaamheid, en niet met proeven op geheime locaties.

5.2. Bescherming van het oppervlaktewater

Bij deze toepassingen wordt onder andere ook gekeken naar bescherming van het oppervlaktewater. Zo ontwikkelde Bayer een PhytoBac waarmee men het spoelwater dat achterblijft in de tank van het spuittoestel kan verwerken. Het risico op puntvervuiling wordt op die manier met meer dan 90 procent gereduceerd. Niet alle gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen hebben zo'n PhytoBac met een grote verwerkingscapaciteit nodig. Daarom demonstreert Bayer ook andere veilige alternatieven voor het verwerken van spoelwater.

5.3. Voorkomen van erosie

Voor het voorkomen van erosie in aardappelvelden werd in 2011, samen met een aantal onderzoeksinstellingen, een onderzoeksproject opgezet. Dat resulteerde in een mechanische toepassing die tussendrempels aanlegt tussen de aardappelryggen, zodat de erosie van nitraten en gewasbeschermingsmiddelen met meer dan 90 procent wordt verminderd. De meeropbrengst voor de landbouwer, wat uiteindelijk de bedoeling is, beloopt 3 tot 5 procent. De nitraten en gewasbeschermers worden immers op de plaats gehouden waar ze nodig zijn en het water wordt over het ganse veld gelijkmatiger verdeeld. Het risico op overstroming of droogte wordt hierdoor aanzienlijk beperkt.

5.4. Toepassen van vergroening

Bayer gaat ook na hoe de vergroening actief kan worden ingeschakeld in het beheer van een landbouwbedrijf. Er wordt gemonitord of er hagen, graskanten, vogelvoedselgewassen, bloemenstroken en dergelijke in de groene zones voorkomen, en er wordt maaibeheer toegepast. Maar er wordt vooral nagegaan of er in die bufferzones nuttige insecten voorkomen die kunnen ingeschakeld worden om plagen binnen het gewas beter onder controle te houden. Daar zitten voor de toekomst zeker mogelijkheden in qua habitat en voedsel voor bestuivers.

5.5. Precisielandbouw

Sinds 2013 wordt ook stevig ingezet op precisielandbouw, met onder andere gps-gestuurde bespuiting van gewassen met automatische afsluiting van de spuitmachine wanneer overlapt wordt met vorige of naburige bespuitingen. Zo wordt op het demonstratiebedrijf ongeveer 40 ha overlapping minder bespoten, wat neerkomt op een besparing van 4 procent op de input. Op deze wijze wordt de milieubelasting sterk verminderd. Er wordt ook geëxperimenteerd om binnen eenzelfde perceel de bespuiting variabel toe te passen, in functie van de behandelingsnoodzaak van een specifieke plaats binnen het veld.

5.6. Verbeteren van de irrigatie

Voor irrigatie wordt samengewerkt met een partnerbedrijf dat een systeem ontwikkelde om 40 procent irrigatiewater te besparen en toch een betere bewatering van de planten te realiseren. Er wordt niet meer geïrrigeerd via waterkanonnen, maar via drains die langs de planten gelegd worden. Dit laat ook toe om meststoffen gedoseerd toe te dienen op de plaats waar ze nodig zijn en om uitspoeling te verminderen.

6. Wetenschap als leidraad

Het debat over gewasbestrijdingsmiddelen en veredeling moet op een objectieve basis worden gevoerd, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en studies die openbaar zijn en eventueel door andere studies kunnen verbeterd of weerlegd worden. Maar het huidige debat over voedselveiligheid wordt vaak op subjectieve gronden gevoerd, waarbij de publieke opinie op niet-objectieve basis wordt gevormd, met argumenten los van de wetenschap. Hierdoor bestaat het risico dat goede oplossingen niet kunnen toegepast worden zonder aanwijsbaar objectieve redenen.

De wetgeving over gewasbestrijdingsmiddelen wordt steeds strenger. Dat is volkomen terecht om mens en milieu beter te beschermen. Sinds het jaar 2000 is er op Europees vlak echter een sterke daling van het aantal erkende actieve stoffen, en door de nieuwe reglementering die sinds 2011 van kracht werd, zal dit effect nog worden versterkt. Hierdoor verdwijnen een aantal bestrijdingsmid-

delen van de markt, terwijl er nog geen nieuwe middelen ontwikkeld werden om ze te vervangen. Dat is op termijn een probleem voor de landbouwer die zijn gewassen niet meer afdoende kan beschermen, en in sommige gevallen ook voor de consument omdat de voedselveiligheid niet meer volledig kan verzekerd worden.

7. Speerpunten van een duurzame voedselvoorziening in Vlaanderen

7.1. Toegang tot innovatie

De overheid heeft in Vlaanderen een sterke onderzoeks- en ontwikkelingsafdeling, met onder andere ILVO, Inagro en UGent die wereldspelers zijn qua innovatie. Het is belangrijk om een kader te scheppen waar die innovatie zich verder kan ontwikkelen en waarbinnen die via kennis, training en deskundige begeleiding ook verder kan worden uitgedragen in samenwerking met bedrijven die op deze markt actief zijn.

7.2. Instap in digitalisatie

Bedrijfs optimalisatie is essentieel om op termijn meer te kunnen realiseren met minder inzet van middelen. Traceerbaarheid en transparantie zijn in dit opzicht cruciaal voor de landbouwsector, en digitalisering kan hier een belangrijke bijdrage toe leveren. Digitale monitoring is voor de landbouwer geen gemakkelijk verhaal, want dit wordt vaak ervaren als meer externe controle op hun eigen bedrijf. Het geeft echter de mogelijkheid om aan de consument te tonen dat er binnen de voedselketen correct en duurzaam gewerkt wordt, wat cruciaal is om waarde te creëren over de hele voedselketen.

7.3. Waardecreatie over de ganse keten

Digitalisering en monitoring van de processen in de verschillende landbouwmodellen kan in Vlaanderen nog sterk worden verbeterd. Hierdoor kan een meerwaarde worden gecreëerd in de hele voedselketen waardoor de landbouwer mee zal kunnen genieten van de innovaties die op zijn bedrijf worden toegepast. Dit vraagt echter ook een verandering in de communicatie met publieke opinie en consument, om uit te leggen waarom het voedsel in het algemeen net iets duurder zal zijn, maar over de hele voedselketen in elk geval ook duurzamer, gezonder en veiliger.

Bayer staat in elk geval open voor een dialoog met elke partner met het oog op het verduurzamen van de voedselketen: ecologisch, economisch en sociaal gedragen.

III. Vragen van de commissieleden

1. Herman De Croo

Herman De Croo wijst op de groeiende wereldbevolking waardoor de voedselproductie mee moet evolueren. Verbeterde landbouwtechnieken moeten samen met onderzoek en ontwikkeling de basis leggen voor deze voedselvoorziening.

Vlaanderen wordt gekenmerkt door een enorm intensieve landbouw en veeteelt die samengaat met een grote bevolkingsdichtheid. Dat is geen evidentie en Vlaanderen kan zijn concurrentieel voordeel enkel behouden door in te zetten op innovatie. Wordt Bayer geremd in zijn onderzoek naar innovatieve technieken en gewasbestrijdingsmiddelen? En hoe reageert Bayer op de publieke opinie die zich in Europa sterk afkeert van het gebruik van neonicotinoïden?

Bayer heeft enerzijds Monsanto overgenomen en anderzijds zijn onderzoeksafdeling aan de UGent met een grote expertise in ggo-technologie afgestoten. Gelooft Bayer niet meer in ggo? Met welke innovaties zal Vlaanderen zijn landbouw kunnen wapenen tegen het veranderende klimaat?

Hoe staat Bayer tegenover het gebruik van soja als belangrijk voedsелеlement voor onze veeteelt, terwijl dat in omstandigheden wordt gekweekt en getransporteerd die resulteren in een grote ecologische voetafdruk? Ziet Bayer toekomst in de projecten voor het kweken van soja in Vlaanderen?

Gelooft Bayer in de toekomst van biologische landbouw? Is de beperkte opbrengst ervan en de nood aan een groter landbouwareaal in vergelijking met de traditionele landbouw geen probleem voor de voedselzekerheid als het op grote schaal wordt toegepast?

2. Bart Caron

Bart Caron kreeg graag meer toelichting over het verdwijnen van actieve stoffen door de strenge Europese wetgeving.

Innovatieve technieken kunnen zowel in de biologische als de traditionele landbouw worden toegepast. De vraag is echter wat het investeren in nieuwe technologieën opbrengt voor de landbouwer die steeds minder geld krijgt voor de goederen die hij op de markt brengt. En is die innovatie vaak niet toegespitst op grotere bedrijven terwijl biologische bedrijven vaak klein zijn en de nieuwste technieken niet kunnen toepassen wegens niet rendabel? En hoe ziet Bayer toe op de beperkte rendabiliteit van de huidige landbouw, terwijl landbouwers net de afnemers zijn van hun producten?

Er is een spanningsveld tussen de innovatieve aanpak die Bayer propageert en de publieke opinie die vragen heeft bij een aantal toepassingen. Is er binnen het bedrijf geen begrip voor de terughoudendheid van de bevolking over het gebruik van sommige gewasbestrijdingsmiddelen waarvan het gelooft dat het een bedreiging is voor de volksgezondheid en de biologische diversiteit? Bestaat het gevaar niet dat grote bedrijven te zeer gericht zijn op economische winsten en hierdoor het maatschappelijke debat minimaliseren of in het slechtste geval in een bepaalde richting proberen te sturen? Bestaat het risico niet dat grote bedrijven in dit geval technologisch innovatief zijn, maar maatschappelijk eerder conservatief? Is men bijvoorbeeld niet te koppig in de hele discussie over een mogelijk verband tussen bijensterfte en het gebruik van Roundup en glyfosaat?

Waarom verkocht Bayer zijn ggo-afdeling aan de UGent? Is dat een commerciële transactie of gelooft Bayer niet meer in de toekomst van ggo?

3. Tinne Rombouts

Tinne Rombouts noteert dat het aantal bruikbare actieve stoffen sterk terugloopt als gevolg van de strenge Europese regelgeving. Dat mag niet verbazen want voortschrijdende kennis brengt ook op politiek vlak mee dat stoffen die men vroeger als betrouwbaar beschouwde, nu niet meer kunnen toegelaten worden. Hoe gaat Bayer om met deze realiteit? Hoe groot is het risico dat sommige ziekten bij plant of dier niet meer te genezen zijn bij gebrek aan toegelaten bestrijdingsmiddelen?

De landbouwproductie kent een aantal kleinere teelten waarvoor het niet onmiddellijk rendabel is om intensief onderzoek te verrichten naar productverbetering of specifieke gewasbestrijding. Zijn er binnen Bayer of via samenwerking met andere bedrijven, eventueel op wereldschaal, mechanismen die ervoor

zorgen dat er ook voor kleinere teelten naar oplossingen wordt gezocht om op een duurzame wijze aan ziektebestrijding te kunnen doen?

Bayer benadrukt terecht de nood aan samenwerking tussen alle partners in de voedselketen. Wat zijn de ervaringen, waar moet worden bijgestuurd en welke rol kan de overheid hierin spelen?

Is Bayer nog actief op het vlak van ggo of wordt dit afgebouwd?

4. Jelle Engelbosch

Jelle Engelbosch stelt voor dezelfde producten in verschillende Europese landen grote prijsverschillen vast. Wat is de reden voor deze prijsverschillen binnen een eengemaakte Europese markt? Betreft het echt identieke producten of zijn er kleine verschillen qua samenstelling?

5. Francesco Vanderjeugd

Francesco Vanderjeugd vindt het spijtig dat het debat over gewasbestrijdingsmiddelen, veredeling en ggo's vaak polariserend, stigmatiserend en op emotionele gronden wordt gevoerd. Het debat moet dringend uit deze patstelling worden gehaald zodat innovatieve technieken op een neutrale, objectieve en vooral wetenschappelijke basis kunnen worden beoordeeld. Wetenschappers verschillen soms ook van mening, maar toch is een toetsing van verschillende inzichten de enige manier om kennis te doen groeien. Het recente onderzoek in de Verenigde Staten waarbij men op basis van een verbeterde fotosynthese tot 40 procent groeiverbetering kan realiseren, moet toch voor iedereen de ogen doen openen voor het nut van wetenschappelijke innovatie in de landbouw. Iedereen heeft de mond vol van verduurzaming, maar als men nieuwe technologieën en innovaties op voorhand afwijst, zadelt men de Europese landbouw op met een gigantisch concurrentieel nadeel. Hoe gaat Bayer om met de polarisatie in dit debat en de gevolgen ervan?

6. Jos De Meyer

Jos De Meyer sluit zich aan bij een aantal commissieleden die wetenschap als leidraad van het debat vooropstellen. Helaas is men het vaak enkel eens met de wetenschap indien die aansluit bij wat men zelf reeds denkt, en wordt het moeilijk indien de wetenschap afwijkt van de eigen mening. Onze maatschappij gelooft minder dan vroeger in de objectiviteit en neutraliteit van wetenschappers, wat wordt versterkt door het feit dat wetenschappers het vaak niet eens zijn met elkaar. De vraag is wie men nog kan geloven: professoren, onderzoeksinstellingen, consumentenorganisaties, wetenschappers in dienst van de industrie of publieke fora? Bovendien stelt de samenleving ook ethische vragen die terecht naast wetenschappelijke innovaties worden geplaatst. Dat maakt het niet eenvoudig voor de producent of consument om over dit complexe dossier te oordelen. Jos De Meyer kijkt dan ook met belangstelling uit naar de antwoorden van Bayer op de gestelde vragen.

IV. Antwoorden van Marc Sneyders en Veerle Mommaerts

1. Onderzoek naar ggo's

Marc Sneyders deelt mee dat in de afdeling in Gent ongeveer 400 onderzoekers tewerkgesteld waren voor onderzoek naar ggo's, klassieke veredeling en nieuwe technologieën. De verkoop door Bayer gebeurde niet uit vrije wil, maar Europa vond dit noodzakelijk wegens een te grote concentratie van kennis binnen

eenzelfde bedrijf. De hele afdeling met onderzoek en ontwikkeling betreffende zaden werd overgedragen aan BASF.

Bayer blijft wel actief in de sector van ggo's. Via Monsanto wordt het onderzoek verdergezet, maar dan in andere gebieden dan Europa. Het geloof in deze technologie is dus niet verdwenen, want dit leidt tot nieuwe oplossingen die toelaten om duurzamer te werken. Toch is er een verschil met de vroegere benadering waarbij men vaak vreemd DNA in de gewassen inbracht. Momenteel gaat men meer de richting uit van het wijzigen van het eigen DNA om de gewassen te verbeteren. Dat is eigenlijk hetzelfde mechanisme als de klassieke veredeling, maar het gaat veel sneller en ook specifiek. De crispr-castechnologie maakt dit mogelijk.

Een van de eerste toepassingen van ggo-technologie was het ontwikkelen van resistentie tegen een bepaald herbicide. De landbouwers konden hierdoor met een verminderde aanwending van het herbicide hun onkruid uit de gewassen ruimen. Ondertussen is de focus verschoven en gaat men meer inzetten op bijvoorbeeld droogteresistentie door de morfologie van de bladeren aan te passen waardoor ze minder water verdampen. Een andere oplossing is het ontwikkelen van een beter wortelstelsel waardoor ze minder droogtegevoelig worden, de nutriënten beter kunnen opnemen, en er ook minder uitspoeling is van nitraten. Een andere mogelijkheid is het verbeteren van de fotosynthese om de groei te stimuleren. Er zijn dus tal van oplossingen, maar het vraagt tussen de tien en vijftien jaar om een product te ontwikkelen, te testen, gereguleerd te krijgen en ten slotte in de markt te zetten. Bovendien is het slechts een zeer beperkt aantal innovaties dat het hele proces doorloopt en de eindfase haalt. Dat maakt onderzoek en ontwikkeling erg arbeidsintensief en duur.

Het is ook eigenaardig dat de crispr-castechnologie binnen de geneeskunde met open armen wordt ontvangen, en tegelijkertijd binnen de landbouw door velen wordt afgewezen.

2. Verdwijnen van actieve stoffen

Het moet duidelijk zijn dat een strikte reglementering zowel voor de producent als de consument wenselijk is, en Bayer heeft als groot bedrijf ook de capaciteit om aan die regelgeving te voldoen. Maar voor een producent is het belangrijk dat het vastgelegde kader niet om de haverklap wordt gewijzigd en dat het speelveld duidelijk afgebakend wordt. Uiteraard moet de regelgeving mee evolueren met de wetenschap en moet worden aangepast indien er nieuwe wetenschappelijke inzichten groeien en de volksgezondheid beter beschermd kan worden. Maar zonder nieuwe inzichten is het onvoorspelbaar aanpassen van de reglementering nefast voor het lopende wetenschappelijk onderzoek.

Biologische en natuurlijke producten worden vaak bekeken als automatisch veilig, maar dat is niet zeker, want ze kunnen net als synthetische producten bepaalde risico's inhouden. Dezelfde regels moeten voor alle producten gelden zodat duidelijk is volgens welke afspraken er moet gewerkt worden om een product op zijn veiligheid en werkzaamheid te beoordelen.

3. Ontwikkelen en behouden van werkzame producten voor kleine teelten

Er werd reeds aangehaald dat bepaalde producten van de markt verdwijnen omdat ze niet langer toegelaten zijn. Voor kleine teelten kan dat problematisch zijn omdat er vanuit commercieel oogpunt minder interesse is om wetenschappelijk onderzoek te verrichten naar producten waarvoor slechts een beperkte omzet kan worden gerealiseerd. De overheid erkent dit probleem en voorziet een aantal

steunmaatregelen wanneer een kleine teelt wordt aangevraagd binnen het erkenningsdossier, zoals bijvoorbeeld een aantal jaren extra bescherming van het patent.

Veerle Mommaerts is voor Bayer de contactpersoon met de voedselketen waar onder andere het probleem wordt aangekaart hoe men voor kleine teelten nog kwaliteitsvolle en duurzame producten kan aanleveren. Dergelijke vragen worden gebundeld en door de sector zelf doorspeeld aan de bevoegde instanties die op hun beurt in overleg treden met het bedrijfsleven met de vraag wie een oplossing kan aanleveren voor het geformuleerde probleem.

De oplossing voor kleine teelten hoeft niet altijd te komen vanuit de hoek van de klassieke gewasbestrijding. Er kan ook gekeken worden hoe ze op een ecologische manier kunnen geholpen worden, bijvoorbeeld via andere variëteiten van het gewas of hoe via veredelings technieken kan gestart worden met gewassen die bestand zijn tegen bepaalde plagen.

Kleine teelten hebben ook belang bij de reeds geschetste holistische benadering. Men moet niet enkel kijken naar een probleem en onmiddellijk zoeken naar een oplossing. Er moet ook gekeken worden naar de oorzaak van het probleem: bijvoorbeeld spoorelementen, meststoffen, milieuvervuiling en waterhuishouding. Als de oorzaak bekend is, kan men verder zoeken naar diverse mogelijkheden om de weerstand van het gewas te verbeteren. Het palet van oplossingen gaat bij deze benadering veel breder dan enkel het gebruik van de traditionele meststoffen of gewasbeschermingsmiddelen.

4. Polarisation van het debat

Marc Sneyders betreurt dat het maatschappelijke debat over verdelings technieken en pesticiden momenteel sterk gepolariseerd is. Bayer probeert open kaart te spelen door al zijn onderzoeken online te zetten en een open dialoog aan te gaan binnen de voedselketen. In onderzoek en ontwikkeling stelt zich tegenwoordig wel een probleem omdat sommige onderzoekers bang zijn om een-op-eencontracten met Bayer aan te gaan uit vrees om te worden afgeschilderd als een niet-neutrale onderzoeker. Daarom wordt momenteel vaak via consortia gewerkt waarin Bayer slechts een van de partners is en waar samen met andere onderzoekers of instellingen, onderzoek wordt verricht zoals momenteel rond precisielandbouw. Het zou immers spijtig zijn indien chemische bedrijven geen goed opgeleide wetenschappers meer kunnen aantrekken, want het is net de innovatieve voorsprong die bedrijven als Bayer laten overleven.

Uiteraard moet elk bedrijf financiële doelstellingen halen om te overleven, en dat geldt ook voor Bayer. Toch denkt een groot bedrijf ook op lange termijn, en dan moeten maatschappelijke tendensen mee in rekening worden gebracht, ook al liggen die niet volledig in het verlengde van de eigen overtuiging. Een nieuwe tendens is via 'lifecycle assesment' te kijken naar de hele levenscyclus van een product of een systeem, met alle elementen die er in zijn omgeving mee verweven zijn. Deze benadering gaat veel ruimer dan enkel de goede werking van een product voor het symptoom dat moet worden bestreden.

5. Prijsverschillen tussen dezelfde producten in verschillende EU-landen

In verschillende landen zijn er verschillende concurrentiële markten en verschillende toepassingen van producten. Dat betekent dat er ook verschillende prijspositioneringen kunnen zijn, in functie van in welke teelt een bepaald product in een land werd erkend en tegen welke plagen het toegelaten is. Het op de markt komen van generische producten speelt eveneens mee. In dat geval verschijnen er producten op de markt die niet het hele proces van onderzoek,

testen, verdedigen van het dossier en dergelijke hebben moeten doorlopen. Hierdoor kunnen ze goedkoper worden aangeboden, maar kunnen er ook verschillen in de samenstelling van het product ontstaan. Door een specifieke prijspositionering probeert men dan vaak het originele product in de markt te houden.

Parallelimport zorgt eerder voor een gelijkschakeling van de prijzen. Hier gaat het om de import van eenzelfde product uit andere landen, en voor dezelfde toepassingen als het bestaande product in het land van import. Om dit product te mogen invoeren, is een officiële toelating nodig, wat weinig administratieve lasten met zich meebrengt. Dit vlakkt de prijsverschillen tussen verschillende landen dus eerder uit.

6. Gebruik van neonicotinoïden en de relatie tot bijen

Veerle Mommaerts deelt mee dat Europa in 2013 een ban heeft uitgesproken voor het gebruik van neonicotinoïden op gewassen die aantrekkelijk zijn voor bijen. Dit is echter gebaseerd op het voorzorgsprincipe. Dat houdt in dat er verschillende studies waren, maar voor EFSA toch onvoldoende om eensluidende conclusies te trekken. Dit debat werd verder gevoerd en heeft in 2018 geleid tot de uitbreiding van de ban op neonicotinoïden tot alle buitenteelten. Deze ban is gebaseerd op een nieuwe evaluatie door EFSA dat alle beschikbare studies heeft herbekeken en geëvalueerd, mee op basis van een 'draft bee guidance'-document, dat momenteel bij het Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed onder discussie staat. Het grote verschil is dat dit laatste document een veel strenger document is over hoe om te gaan met de toxische effecten op bestuivers in het algemeen, dus niet alleen op honingbijen, maar ook op hommels.

Door de strengere Europese richtlijn wordt het voorzorgsprincipe door Europa dus nog verder uitgebreid. Toch blijft Bayer neonicotinoïden verdedigen als een veilig product dat niet schadelijk is voor bijen, omdat alle gewasbeschermingsmiddelen die door een landbouwer mogen gebruikt worden, een zeer streng registratieproces hebben doorlopen. Bayer heeft om te beginnen een strenge interne procedure om de veiligheid van bijen voor al zijn producten te testen, en dat reeds van in een zeer vroege ontwikkelingsfase. Wanneer een molecule met een mogelijk potentieel voor toepassing wordt gevonden, worden er van in het begin reeds bijentesten gedaan. Indien bij blootstelling een negatief effect op bijen wordt vastgesteld, krijgt de molecule meteen rood licht en stopt de verdere ontwikkeling. Enkel bij oranje of groen licht wordt er verder mee gewerkt, maar dan wordt in een verdere fase steeds getest of de toepassing van een product kan gebeuren zonder risico voor bijen. Dat kan bijvoorbeeld door het product toe te passen op een moment dat er geen bloei is en de bijen dus ook niet worden aangetrokken door het gewas. Een volgende stap is het registratiedossier waarbij er via een vaste procedure testresultaten moeten worden voorgelegd. Finaal moeten eerst EFSA en vervolgens de Europese Commissie toelating geven voor het gebruik van een bepaalde actieve stof.

Met deze toelating is er echter nog geen erkenning in een bepaald land, want ook landgebonden kunnen er verdere studies worden opgelegd, bijvoorbeeld naar volgteelten of residuen in bijenwas of honing.

Bayer heeft voor al zijn producten deze interne en externe tests en procedures doorlopen, met heel veel controlepunten op verschillende niveaus. Het is dan ook logisch dat Bayer achter de veiligheid van deze producten blijft staan, inclusief neonicotinoïden.

V. Bijkomende vragen van de commissieleden

Bart Caron twijfelt er niet aan dat op het ogenblik dat de producten werden ontwikkeld, ze voldeden aan de veiligheidsvoorschriften volgens de toenmalige stand van de wetenschap. Maar intussen werden de inzichten bijgesteld en zijn er verontrustende waarnemingen inzake bijensterfte, waarbij er vermoedens gaan in de richting van neonicotinoïden. Is het in dit geval geen opdracht voor Bayer om niet blind te zijn voor deze evolutie en mee te zoeken naar oorzaken en oplossingen?

Een aantal gewassen zijn zo gemodificeerd dat ze resistent zijn tegen bepaalde gewasbeschermers die dan veilig kunnen aangewend worden zonder het gewas te schaden. Er wordt echter te weinig rekening gehouden met de effecten van residuen die in het milieu terechtkomen.

In welke mate is er samenwerking van bedrijven met openbare en academische onderzoeksinstituten en in functie van welk doel? Zijn er samenwerkingsverbanden met provinciale onderzoeksinstituten, ILVO en universiteiten? En hoe werkt die relatie dan?

Francesco Vanderjeugd pikt hierop in en wijst op een andere ggo-revolutie met het resistent maken van planten tegen bepaalde ziekten, zodat hiervoor geen sproeistoffen meer nodig zijn en er dus ook geen residu in het grondwater terechtkomt. Nochtans wordt ook deze techniek bekritiseerd. Het is spijtig dat ggo-technologie zoveel tegenkanting krijgt terwijl het zonder twijfel de technologie van de toekomst is. In die zin is het ook te betreuren dat Bayer onder druk van Europa zijn onderzoeksafdeling aan de UGent heeft moeten verkopen. De twijfelende houding van Europa tegenover deze nieuwe technologie zal ons in de toekomst wellicht met een enorme technologische achterstand en ook braindrain opzadelen zodat Europa misschien wel het museum van de landbouw wordt.

Jos De Meyer pleit voor enige nuance in het debat. Hij merkt dat ggo's de laatste tijd sterk geëvolueerd zijn en vanuit de milieubeweging minder gecontesteerd worden. In sommige gevallen wordt het gebruik ervan zelfs aanvaard.

Bart Dochy merkt op dat vanaf het ogenblik dat een groot aantal actieve stoffen uit de handel werd genomen, de zoektocht naar alternatieve biologische middelen is toegenomen, wat toch een positieve evolutie is. Bestaan er simulaties in welke mate en vanaf wanneer de klassieke gewasbespuiting kan vervangen worden door alternatieve biotechnologische middelen als veredeling, crispr-cas, weerstandsverhoging, aanpassing en selectie? Zal deze evolutie snel genoeg gaan om de landbouwer ook in de nabije toekomst voldoende zekerheid inzake gewasbescherming te bieden? En moet in dit geval de scoop van Bayer niet eerder veranderen van de klassieke gewasbestrijding naar gewasmodificatie, terwijl precies deze tak in de UGent werd afgestoten?

Herman De Croo sluit zich hierbij aan. Hij stelt vast dat bij de grootste agrochemische bedrijven, de zogenaamde big 6, de investeringen in research en development voor de zogenaamde 'seeds & traits' (zaden en eigenschappen) enorm stijgen tot boven de investeringen in de traditionele agro-chemische bestrijdingsmiddelen die zelfs teruglopen. Een tweede vaststelling is de terugloop van het aantal nieuwe maar eerder conventionele bestrijdingsmiddelen, terwijl het aantal nieuwe biologische bestrijdingsmiddelen stijgt. Dat zouden op zich geen verontrustende cijfers moeten zijn, ware het niet dat de totale investeringen in research blijven stijgen, terwijl het totaal aantal nieuwe producten afneemt. Is dat een tijdelijk probleem of is dat een evolutie die getransponeerd in

de tijd verontrustend is? Of zijn er misschien minder ziektes dan vroeger die moeten bestreden worden?

VI. Antwoorden van Marc Sneyders en Veerle Mommaerts

Marc Sneyders verduidelijkt dat de vaststellingen over investeringen in research en development en over het op de markt komen van nieuwe producten, gebaseerd zijn op grafieken van een internationale onderzoeksgroep rond gewasbescherming die de problematiek van de gewasbescherming in een wereldwijde context plaatsen. Wat de chemische gewasbestrijding betreft, geven deze grafieken aan dat nieuwe producten moeilijker op de markt komen, terwijl tegelijkertijd oudere producten verdwijnen. De nieuwe producten zijn veiliger dan de oudere, ook omdat er minder hoeveelheid actieve stof per hectare nodig is en het product veel selectiever kan worden toegepast.

Voor biologische bestrijdingsmiddelen wordt in dezelfde periode een toename van het aantal erkende producten vastgesteld. Dat is een positieve evolutie, maar het probleem is dat deze middelen minder bedrijfszeker zijn, want vaker afhankelijk van externe factoren als bijvoorbeeld temperatuurschommelingen en uv-straling. De landbouwer zal hiervan meer product moeten aanwenden met een hogere kostprijs en minder resultaat. Uiteraard zullen deze biologische producten door nieuwe inzichten nog verder worden verbeterd, maar dat zal de nodige tijd vragen. We moeten dus opletten dat tijdens de overgangsfase de voedselvoorziening niet in het gedrang komt wegens te weinig betrouwbare gewasbeschermingsmiddelen die nog zijn toegelaten.

Veerle Mommaerts vult aan dat er in de toekomst zeker nieuwe ziektes zullen optreden die om bestrijding vragen. Daarom moet een grote openheid worden behouden om deze plagen holistisch te benaderen: een goede monitoring van alle omgevingsfactoren, preventie, en inzetten van het juiste bestrijdingsmiddel op het juiste moment voor een specifieke plant.

Marc Sneyders deelt mee dat de gewasbestrijding in Europa, in vergelijking met andere werelddelen, op een zeer hoog niveau staat qua duurzaamheid. Uiteraard kunnen er stappen worden vooruitgezet, want wetenschap en innovatie staan nooit stil. De evolutie naar nieuwe middelen moet echter zo worden begeleid dat de landbouw niet in gevaar komt.

De zoektocht naar nieuwe, betrouwbare, veilige en minder milieubelastende producten is evenzeer een zorg voor Bayer als voor de maatschappij. Daarom richt Bayer zich niet alleen naar chemische en synthetische producten. Bayer is momenteel het grootste biotechnologische bedrijf ter wereld. Het zoekt in zijn ontwikkeling van nieuwe producten naar samenwerking met alle partners binnen de voedselketen en investeert enorm in onderzoek en ontwikkeling. Helaas heeft Bayer zijn hele onderzoeksgroep in Vlaanderen, waar het nochtans erg fier op was, moeten afstaan.

Bayer is qua nieuwe groentezaden op wereldvlak opgeklommen van het vierde bedrijf tot nummer een. Het kijkt hierbij veel verder dan enkel resistentie op herbiciden. Waar men vroeger als gewasbescherming verschillende herbiciden moest gebruiken, is men erin geslaagd om een aantal gewassen resistent te maken voor deze herbicide. De cocktail van verschillende gewasbestrijders werd dus vervangen door één herbicide. Het is daarbij niet noodzakelijk dat er meer product wordt aangewend. Belangrijk is erover te waken dat er geen resistentie optreedt. Dat is immers een fout die in de jaren tachtig en negentig werd gemaakt, toen deze producten voor het eerst op de markt kwamen.

De nieuwe evolutie zit vooral in de verbetering van intrinsieke eigenschappen van de gewassen, zoals verhogen van de voedingskwaliteit ervan, opneembaarheid van voedingsstoffen, verhoging van de weerstand tegen de lokale weersomstandigheden, beheersing van het oliegehalte en het vitaminegehalte. Op al deze elementen wordt gewerkt om de landbouwer toe te laten om op een duurzame wijze een veilig en gezond product te produceren.

De vernieuwing wordt ook specifiek gericht op maatschappelijke thema's. Zo worden er momenteel groenten ontwikkeld met kleinere afmetingen die typisch kunnen gebruikt worden in groentesnacks. Dat zijn kleine worteltjes en komkommertjes waardoor er een differentiatie in het aanbod wordt verkregen. Indien hierdoor meer groenten worden gegeten, betekent dit een enorme bijdrage aan de maatschappij die in deze richting wenst te evolueren. De kleinere groenten zijn op deze wijze ook meer aangepast aan de kindermond zodat kinderen de snacks meer appreciëren en dus meer groenten zullen eten.

Veerle Mommaerts vult aan dat ook wordt ingespeeld om de maatschappelijke vraag naar het minder gebruik van plastieken verpakkingen. Zo wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het ontwikkelen van trostomaten die iets steviger aan de tros blijven hangen. Momenteel worden trostomaten vaak samengehouden in een verpakking die plastic bevat, om ze op een aantrekkelijke manier in de winkel te kunnen uitstallen. Dat zal in de toekomst niet meer nodig zijn. De trostomaten zullen net als andere tomaten los in de rekken kunnen liggen zonder verpakking.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Bart DOCHY,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

Benelux	België, Nederland, Luxemburg
DNA	desoxyribonucleic acid
EFSA	European Food Safety Authority
EU	Europese Unie
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
gps	global positioning system
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
Inagro	vzw voor Onderzoek en advies in land- en tuinbouw
UGent	Universiteit Gent
uv	ultraviolet